

TÜRKÇENİN SÖZ VARLIĞI, ZENGİNLİKLER, KAYIPLAR

Hamza Zülfikar

- Burada ele aldığımız konuyla ilgili olarak önce *söz varlığı* terimi üzerinde durmak istiyorum. *Vokabüler* kelimesine bakarak buna önce *kelime hazinesi*, sonra *söz hazinesi*, *sözcük hazinesi*, *söz dağarcığı*, *söz varlığı* dendi. *Vokabüler* kelimesine bulunmuş olan *söz dağarcığı* “dar ve sınırlı” anlam taşıdığından pek benimsenmedi. Böylece *söz varlığı* sıklık kazandı ve öne çıktı. Bu durum türetilen başka Türkçe karşılıklarda da söz konusu oldu. Kimisi de *seçenek - alternatif* örneğinde olduğu gibi önerilen karşılıkları beğenmeyip Batı kökenli olanlarında karar kıldılar; daha da ileri giderek belli bir kullanım sıklığına kavuşmuş olan *yekûn*, *toplam* yerine *total* (zarf görevinde *total olarak*) kelimesine yöneldiler. Uyarmalar, yazılanlar etkili olamadı ve Türkçedeki inceliklere dikkat çekilemedi.

Sözlükler, *söz varlığı* terimini “bir dildeki sözlerin bütünü” biçiminde tanımlamıştır. Bu kısa tanımlama karşısında *söz varlığı* teriminin muhtevasının ne olduğu açıklanmaya muhtaçtır. *Söz varlığı* ile yalnızca yalın kelimeleri, terimleri değil, yabancı Türkçe ayrımı yapmadan dildeki kelime grupları diye adlandırdığımız tamlamaları (*koltuk değneği*, *seyir defteri*, *sürçülisan*), birleşik isimleri (*günaşırı*, *ikizkenar*, *Boğaziçi*), birleşik fiilleri (*örnek olmak*, *haberdar olmak*, *sabretmek*), deyimleri (*aklına düşmek*, *suyunu çekmek*, *sabrını taşırma*, *iliklerine kadar ıslanmak*) hatta atasözlerini de içine alarak söz varlığı terimini öyle tanımlamalıyız.

Tartışılması, üzerinde durulması gereken bir başka husus daha var. Zengin bir ek varlığına sahip olan Türkçenin ekleri de *söz varlığı* teriminin kapsamına girmelidir. Ekler denince yalnızca Türkçenin eklerini anlamamalıyız, Kökeni Arapça, Farsça, Fransızca, İngilizce olan ön ek, son ek düzeyinde Türkçede pek çok da yabancı ek var. Nendense bunları hep göz ardı ederiz. Oysa birçok kelimenin yapısında yaşayan Batı ve Doğu dillerinden gelen eklerdir. Sözlükler, *-dik*, *-gıç*,

-la örneklerinde olduğu gibi Türkçe ekleri maddeleri arasına alır ama Arapçadan, Farsçadan Fransızcadan, İngilizceden alınan ön ve son eklere yer vermez. Okuyucu, her gün gazetelerde geçen *manipülasyon*, *parametre*, *spesiyal* yanında *manipülatif*, *parametrik*, *spesiyalite* kelimelerindeki sıfat yapan *-tif*, *-ik* ve ad yapan *-ite* son eklerini ne görevde kullanıldığını merak edebilir. Bunun gibi *asosyal*, *reset*, *paradoks* kelimelerindeki *a-*, *-re*, *-para* ön ekleri de açıklanmaya muhtaçtır. *Realist*, *skorer*, *fenomenizm* kelimesindeki *-ist*, *-er*, *-izm* ekleri de sözlükte tanımlamadığı için bilinmez. Kullanımda olan *cumhuriyet*, *ladini*, *namazlıp*, *nazikâne* kelimelerinde yaşayan ad yapan *-iyet*, olumsuzluk yapan *-la*, *-na*, zarf yapan *-ane* ekleri de böyledir. Kısaca dilde var olan ancak kökenleri yabancı olan kelimeleri ekleriyle görmezden gelmek, Türk sözlük biliminde öteden beri değişmeyen bir uygulamadır. Beklentilerden biri de bunların bir gün dilden çıkacağı ve yerlerini Türkçe karşılıklarına bırakacağı doğrultusunda idi. Ancak durum pek öyle gelişmedi. Türkçe *görüngücülük*, *para şişkinliği*, *uzlaşım* kelimeleri *fenomenizm*'in, *enflasyon*'un *konsensüs*'ün yerini alacaktı; beklenen gerçekleşmedi. *Paradoks* kelimesine *-sal* ekini getirdikten sonra onun dilde kalıcılığı kesinleşti. Şimdi yapıları, telaffuzlar, türleri ve ekleri bakımından izaha muhtaç pek çok İngilizce kelime dile dolmakta hatta özgün yazımlarıyla kullanılmakta. Çabamız bunları anlamak üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu manzara karşısında duyarsız kalınması ise affedilecek bir durum değildir. Dikkat çekip bunları konu etmedikçe, uygun karşılıklar bulmadıkça ve ülke gündemine Türkçelerini getirmedikçe dildeki yozlaşma, yabancılaşma devam edecektir. Kısaltmalar ayrı bir sorundur. Gündemde olanlardan birini örnek olarak verelim. *Polymerase chain reaction* sözünün kısaltmasını PCR yazıyoruz, İngilizceye göre *pisiar* diye okuyoruz. Ağaç işlerinde kullanılan MDF (Medium Densty Fiberbord) kısaltmasını ise Türkçeye göre *medefe* diye ifade ediyoruz,

Türklerin İslamiyet'i kabul ettikleri dokuz yüzlü yıllardan bu yana Türk dili Arapçanın yanı sıra Farsçadan da etkilenmiş, kelimeleri, ekleri, terimleri, deyimleriyle karma bir söz varlığı ortaya çıkmış, hatta bir kavram birden çok kelimeyle ifade edilmiş, bir yandan Farsça *sal* bir yandan da Arapça *sene* dile girmiş; *sal* kelimesinden *salhorde salname* benimsenmiş, *sene* kelimesinden *sittinsene*, *seneidevriye* kullanılmış. Bunlardan olumlu bulduğumuz yaratmalar, çeviriler de olmuş, bir hitap sözü olan *nur-ı aynım*, yerini *gözümün nuru* sözüne bırakmış. *Asya-yı vusta*, *Hilal-i Ahmer* tamlamaları *Orta Asya*, *Kızılay* ile karşılanmış. *Dideler ruşen* denirdi, *gözler aydın olsun* veya *gözünüz aydın olsun* yaygınlaştırıldı. Ancak *kötünün iyisi* kelimesini *ehvenişer* kelimesine karşılık olarak göstermişiz, zannederim her ikisi de kullanım dışında kaldı.

Dilde kalanların büyük bir bölümü yeni anlamlar kazandığı gibi, tamlamalar, deyimler, birleşik kelimeler oluşturdu ve korundu. *Mecal*, *nefes*, *şeref*, *nail*, *ukala* kelimesini *mecalsiz kalmak*, *nefes darlığı*, *şerefe nail olmak*, *ukalalık etmek* biçimlerinde işlettiğimiz tarihten itibaren bu tür kelimeler dilde kalıcı olmuştur. *Şeref* kelimesinden *şerefsiz* pek yaygın bir söz olup *onursuz* sıfatı öne çıkmadı. *Terk* ve *hayat* kelimelerinden yararlanarak *ölmek* anlamında *terk-i ha-*

yat etmek kullanılmış, *bekâm, mahuf, kahhar, muzaf, muzafunileyh, nefi (nefiy)* gibi kelime ve terimleri ise dilden tasfiye etmişiz. *İhtimal, olasılık* dilde birlikte yaşıyor. Bununla birlikte *ihtimal* kelimesi *bir ihtimal daha var, o da ölmek mi dersin* biçimde şarkıda veya *Aralarından artık su sızmasına bile ihtimal kalma-
mıştı* cümlesinde geçtiği gibi bu kelime canlılığını koruyor. Bununla yapılmış *ihtimal vermek* veya *ihtimal vermemek* deyiimi *olasılık* ile karşılanamadı. Bu durum biraz da deyimlerin özelliği ile ilgilidir. Bir yabancı kelime deyimlerde yer aldıktan ve o deyime göre anlamlandıktan sonra kalıcı oluyor. Bunların arasında bir gemicilik sözü olan *yol kesmek* ilgi çekici bir deyimdir. Denizcilikte, belli bir mesafeyi katetmek yerine *vapur yolunu kesti* biçiminde kullanılmış. *Okulun arka kapısından çıkmak* sözü de ilgi çekiciydi, “gerekli eğitimi görmeden mezun olmak” demektir.

Bizde etkilenme kelimeler ve ekler düzeyinde olduğu gibi kurallar düzeyinde de olmuştur. Öteden beri söylenegelen ilke ise “Etkilenme, kelime düzeyinde olabilir ama kurallar düzeyinde olmaz.” biçimindedir. Türkçeye gelince kelimeler, ekler yanında Türkçeye Arapça dil kuralları da hâkim olmuş, Cumhuriyet tarihi boyunca bu kurallardan dilin arındırılmasına çalışılmış bunların yerini Türkçenin dil kurallarının alması üzerinde durulmuştur. Günümüze gelince bu kez *Size döneceğim (I will come back to you)* örneğinde olduğu aynı kalıpta İngilizceden çevirilere başvurulmaya başlanmıştır. Yabancı kelimenin yazımını koruyarak *tweetledim* gibi türetmeler yapma yoluna gidilmiştir. İngilizce ses, şekil ve cümle yapısına heves edilmektedir.

Bu açıklamalardan sonra günümüzdeki tabloyu veya durumu, somut olarak görmek için söz konusu ettiğimiz meseleleri birkaç madde altında toplayalım:

1. Türkçeye Kökeni Arapça ve Farsça Dillerden Alınmış Ekler

a. Ön ekler, **bî-** *bihaber, biaman, bitap*, **bil-** *bilvasıta, bilumum*, **bila-** *bilaistisna*, **be-** *bekâm*, **na-** *natamam*, **gayr-** *gayrimeşru*; Fransızcadan **re-** *revizyon* **ala-** *alaturka, alafrank* vb.

b. Son ekler: **-iyet** *merbutiyet*, **-at** *semavat*, **-dar** *tarafdar*, **-at** *mevduat*, **-en** *mütemadiyen*. Ek gibi son kelime sonuna getirilen şekiller *hodbin, tarafgir, şevkaver, vatanperver, milliyetperver*.

Yukarıda birkaç örneğini verdiğim Doğu kökenli yabancı ekler bir araya getirildiğinde bunlarla kurulu kelimelerin sayısı küçümsenmeyecek ölçüde olduğu görülür. Örneği zarf yapan ve *tenvin* diye adlandırılan Arapça **-en** ekinden verelim: *binaen, mütemadiyen, ilaveten, katiyen, zahiren, tevatüren, cebren, müteveccihen, zımnen* vb. Bu ek özellikle sıfatlara getirilir ve Türkçede sık kullanılmıştır. *Katiyen, ilaveten, mütemadiyen* gibi bazılarını *kesin olarak, ek olarak, durmadan* biçiminde karşılayabildik ama birçoğunu da unutup terk ettik. Bu ekle kurulmuş *zahiren* kelimesi *Zahiren zinde görünüyorsunuz* biçiminde kullanılırdı. Bu söyleyişi bugün bir başka biçimde karşılayabildiğimizi söyleyemem.

2. Kökü Arapça, Farsça, İngilizce Olan Kelimelere Eklenen Türkçe Ekler

Farkındalık, nişanlamak, globalleşmek, otomatikleşmek, polymérisation karşılığı polimerleşme vb.

3. Kökeni Arapça, Farsça Olan Kelimelerden Kurulu Birleşik Kelimeler

Birleşik isimler, sıfatlar *farzımuhal, harcırah, icazetname, yekpare* vb. Bunların arasında yabancı bir kelimeyle *palandöken* örneğinde olduğu gibi Türkçe kelimelerle yapılmış örnekler daha fazladır.

etmek yardımcı fiilleriyle kulmuş birleşik fiiller: *tekzip etmek, yâd etmek, sirayet etmek, avdet etmek, temdit etmek, tahattur etmek, müşahade etmek, itmam etmek, tevlit etmek, tevattün etmek* (vatan edinmek), *zammetmek* (kötülme), *temdit etmek, itmam etmek, tevlit etmek, tevattür etmek, tekzip etmek* vb. Birer karşılık bulunmadan pek çoğu kullanımdan düşmüş bu birleşik fiiller ayrı bir araştırma konusudur.

olmak yardımcı fiilleriyle kulmuş birleşik fiiller: *nail olmak, mahcup olmak, memnun olmak, vareste olmak, hâkk olmak, hemhâl olmak, müyesser olmak, berhava olmak.*

4. Farsça Kurala Göre Yapılmış Tamlamalar

sürç-i lisan, harc-ı rah (yol giderleri), *tebdil-i kıyafet, nesl-i mütekâmil, gayr-ı kabil-i ıslah, insan-ı kâmil, tarz-ı hayat* (hayat tarzı, yaşam tarzı), *mürur-ı zaman*, (zaman aşımı), *mürurızamanla paslanmayan nesnenin altın olduğuna hükmedilmiştir.* Yazar, bulunduğu çağın durumundan şöyle şikâyet ediyor: *İnsan-ı kâmil numunesini kaybettik.* Bu cümlede ilgi çeken nokta ise *insan-ı kâmil* tamlaması sıfat olarak kullanılmıştır. Öte yandan bu tür tamlamalar gerektiğinde *sürç-i lisan etmek, terk-i diyar etmek, insan-ı kâmil olmak* gibi yardımcı fiillerle kullanılır.

5. Kökeni Arapça, Farsça Olan Kelimelerden Kurulu Deyimler

hapse atmak, hapse sokmak, hapse girmek, servise sokmak, nida-yı hayret koparmak, istintaka çekmek, haddinin bildirmek, hayata tutunmak, hayata ısınmak, mütehayyir kalmak, paha biçmek, gına gelmek vb. Bunlara “intihar etmek” anlamında *kendi nefesine kıymak* deyimini de ekleyelim.

Cumhuriyet öncesi ve sonrası dönemlere gelince Doğu kökenli kelimelere, tamlamalara, eklere Türkçenin imkânlarından yararlanılarak Türkçe karşılıklar bulunmaya çalışılmıştır. Başarı oranı araştırmaya değer, geniş bir konudur. Türkçenin öne çıkarılması temel düşüncesi altında yaklaşık bir yüzyıl boyunca sürdürülmüş olan bu çalışmalarda kazanımlar yanında yitimler, isabetsizlikler de olmuştur. Öte yandan Türkçesini ararken bunun yerine Batı kökenli karşılığını koyduğumuz da çok olmuştur. Bir başka dikkati çeken husus ise kimileri kelimelerin eskisine özenmiş yapıcı anlamca birtakım tutarsızlıklar içine düşmüştür.

Yitirdiklerimiz veya Yitirmekte Olduğumuz Söz Varlığı

Türkçe kelimeden kurulmuş bazı tamlamaları, birleşik fiilleri, deyimleri kullanmaya kullanmaya yitirmeye başladık. Bunların örneklerini yukarıda görebiliyoruz. Hatta bazı deyimler, birleşik fiiller eskimiş nazarıyla sözlüklere de alınmadı. Elde derlediğimiz pek çok örnek bulunmaktadır. Bunların içinde tamamen Türkçe kelimelerden oluşan kalıplaşmış sözler de var. *Bir eli yağda bir eli balda, kim öle kim kala* gibi sözler bu ara pek rastlamıyoruz. *Ne yazım bahtiyar ne kışım mamur oldu* gibi sözler ise iyice unutuldu. *Destan etmek* gibi bir birleşik fiili *Beni eller içinde destan ettin* türküsünü dinleyince hatırlıyoruz. Kişinin bir özelliğini, yazar, *Her sırra vâkıf, her sırra agâh* sözyle ifade etmiş. Dikkat edilirse *vâkıf* ve *agâh* kelimelerinin anlamları farklı, biri diğeri yerine kullanılmıyor. Bir örnek daha verelim. Unutulmaya yüz tutmuş *arız olmak* birleşik fiili yazarın cümlesinde şöyle geçiyor:

Çalışmaktan zihinlere durgunluk, muadelelerini halletmeye çalışmaktan vücutlara yorgunluk, keselere bozgunluk arız olmuştu.

Cümlede *muadele* burada “içinden çıkılmaz sorunlar” anlamında kullanılmış. *Muadele* bir matematik terimi idi, Türkçede *denklem* olarak karşılandı.

Derlediklerimin arasında şunlar da var. *Vaktini geçt ü gûzar ile geçirmek*, iki Farsça kökenli kelimeyle kurulmuş Türkçe bir deyim. Burada geçen *gûzar* kelimesinin *gûzargâh* biçimi dilde yaşarken *gûzar* kökü günümüzde kullanım dışı kalmıştır. *Ümit etmek* birleşik fiili *ummak* ile karşılandı ancak *borçlu kalmak* demek olmayan *minnettar kalmak* deyimine uygun bir karşılık gösteremediğimiz için yitirmeye terk edildi. Yalnızca bu tür kelimeler değil dikkat ediyorum, “derece” bildiren *bir gömlek fark* sözünü de artık pek duyamıyoruz. Bunlardan biri de *sabit kadem*'di. *Türkçe Sözlük*'te var. Bitişik yazılmış. Bu, “bilmediğinde ısrar eden” kimse için kullanılır ve “sözüne sadık” anlamına da gelir. Yazar, *Aramızdaki dostlukta sabitkademdik* biçiminde kullanmış. Şimdi düşünüyorum da aynı cümleyi bugün kullandığımda çevremdekiler yeni bir kelime duymuş gibi şaşırır mı?

Dostluktan söz açılmışken *Aralarından artık su sızmasına bile ihtimal kalmamış* cümlesinde geçen *aralarından su sızmamak* sıkı dostluğun, yakınlığın derecesinin anlatılması bakımından ilgi çekici bir söyleyiştir. Bu sözün de artık duyulmamaya başlandığını söyleyebilirim. Konuşmada deyimleri kullanmak insanlara zor geliyor. Deyimleri kullanmak biraz da öğrenme, okuma veya belli bir kültür düzeyine ulaşmakla ilgilidir.

Yanılıyor muyum, bilmiyorum, *yani, aynen, sıkıntı yok* gibi kelimelerle bir dil ortamı içindeyiz. *Aç biilaç bırakmak* deyimini duyan, kullanan kalmadı gibi. Kişi hayretini *Ne görsem iyi* diye belirtir. Bu da artık pek duyamadığım sözlerden biridir. *Ne görsem! Ne görseniz! Ne göreyim!* biçiminde *görmek* fiiliyle kullanılan hayret, şaşkınlık bildiren kalıp sözlerde fiiller değişebilir. *Ne duysam iyi, ne dese beğenirsin. Ne görsem beğenirsin.*

Kendimi bildim bileli diye söze başlanırdı. Yardıma koşmanın aşırılık derecesi *iki eli kızıl kanda olsa* biçiminde ifade edilir.

Soğuk sıcak sıfatları deyimlerde de geçer ve sıfatken zarf görevinde kullanılır. *Soğuk davrandı* veya *soğuk karşıladı*, *sıcak bakmadı* örneklerinde olduğu gibi bütün bunlar anlatım zenginleştirmiştir.

Yılmak fiilinden *-maz* sıfat-fiil ekiyle yapılmış *yılmaz* sıfatı gibi *Solmaz*, *Korkmaz* kişi adları da yapılmış. Derlediğim metinlerde *yılmaz* kelimesi *gözü doymaz*, *gözü kesmez* kelimelerine benzer biçimde *gözü yılmaz* (kişi) sıfat olarak kullanılmış. Aslında bunların *göz* maddesi içinde değil birer madde başı yapıp ayrıntılı olarak tanımlanması gerekir.

Derlediğim örneklerden birkaçını daha vereyim. Muhtemelen bir hikâyesi olan *Külahını önüne koyup düşünmek* da ilgi çekici bir söz olup sözlüklere girmelidir.

Değişen âdetlerden söz varlığı da etkileniyor. *Başa giymek* örneğine bakalım. *Başa giyilen fes serpuş-ı millimizdi*.

Toplum, insanlık ne çok korkutucu, ürkütücü olayla karşılaşılıyor. Türkçede bu durumu ifade eden sözlerden biri de *dünyaya heybet salmak* biçiminde geçer. Bu söz *heybet salmak* biçiminde de sözlüğe alınmalıdır. *Para suyunu çekmek*, *iliklerine kadar işlemek* (*Türkçe Sözlük*'te yok), *paçasından sızmak* (*Türkçe Sözlük*'te yok)... Sözlüklere alınıp alınmaması bir yana bunların kullanılması, canlı tutulması için bir şeyler yapmalıyız. Bir kelimesinin eskimiş olmasıyla deyim gözden çıkarmamalıyız. Sözlüklerden söz açılmışken bir hususa daha değinmek gerekiyor. Örnek olarak *Türkçe Sözlük*'te *buz kesmek* deyimini yanında bunun çatı eki almış *buz kesilmek* biçimi de var. Bu tutumumuzu diğer fiillerde de sürdürmeliyiz.

Derlediğim cümleler arasında *Zembereği boşalmış gibi yerinden fırladı* örneği vardı. Artık yapıları değişmiş saatlerde *zemberek*'ten söz edilmiyor. Dolayısıyla *zemberek* sözü de eskidi. Ancak bu duruma bakıp *Zembereği boşalmak* veya *Zembereği boşanmak* deyimlerini eskimiş saymamalıyız. *Çamaşır* Farsça kökenli bir kelimedir. Bu, *çamaşır makinesi* tamlaması sözünde dildeki yerini sabitleştirdi. Farsça kökenli *elbise* ile *Türkçe giysi* ise birlikte varlıklarını koruyor.

Yeri gelmişken sözlükleri bu bakımdan zenginleştirmek yanında bir başka görev olarak bunların kullanımlarını da bir şekilde sağlamamız gerekir. Söz varlığımız daraldı. Yazarlarımıza bu bakımdan çok iş düşüyor. *Konjonktür*, *kumpas revize etmek*, *paralize*, *sübvanse etmek* gibi kelimeleri ve birleşik fiilleri sözlüklere katmakta yarışırken yüzlerce yıl kullanılmış bir birleşik fiilin, deyim içinde geçen bir veya birden fazla kelime dolayısıyla onlar göz ardı edemeyiz. Türk Dil Kurumunda *Türkçe Sözlük* çalışmaları sırasında *misyon*, *vizyon*, *emiyon* gibi o ara kullanılmaya başlanan kelimeleri Hasan Eren hocamıza hatırlatır, sözlüğe alınmasını teklif ederdik, her defasında hocamız "Bazıları için henüz erken." derdi ve önce Türkçe karşılığını bulmamızı isterdi. Bulunan karşılıkları yaygınlaştıramadık. Batı kökenli olanlar insanlara daha çekici geldi.

Türkçenin başka dillerden farklı olan özellikleri üzerinde durup onu sevdirmeliyiz. Bir örnek verelim. Dil bilgisinde *-dı (-tı)* hikâye ekine bakınız. Bunun kullanımlarından birini başka bir dilde göremeyiz, *-dı (-tı)* bir cümlede eylemleri bağlama görevinde kullanılır. Yazar, saka kuşunun uçuşunu anlatıyor, o cümlesini bunun için örnek olarak verelim:

Havada fır fır dönüyor, çırpınıyor, helezonlar çevire çevire kafesine yaklaşıyor, ondan uzaklaşıyor, bir türlü hürriyetinden istifadeye yanaşmıyordu.

Cümlede beş fiil var, beşincisi üzerinde bulunan *-du* hikâye eki, aynı zamanda diğer fiillerde varmış hissini veriyor ve bir yandan da bu ek, bağlama görevi yapıyor, dördünün de şimdiki zamanın hikâye kipinde kullanılmasını sağlıyor.

Yukarıda ele aldığım deyimlerin hemen birçoğunda bir yabancı kelimeye rastlamak mümkündür. Kişi, *Düşman başına!* derken ortaya çıkan kötü bir durumun kendisinden, çevresinden uzak olmasını ifade eder. *Düşman*, Türkçe değildir. Afgan sözcü, televizyondaki konuşmasında sık sık *düşman* kelimesini kullanıyordu. Farsça kökenli *düşman* kelimesinin bir ucu Anadolu'da bir ucu Afganistan'da.

Bin yıl çeşitli sebeplerle Arap ve Fars dillerinden etkilenmiş olan Türkçe, aldığı kelimeleri kendi bünyesinde ses ve şekil açısından yeniden düzenlemiş, anlamlandırmış, büyük bir bölümünü deyimlerde kullanarak dile mal etmiştir. Bu bakımdan Türkçenin inceliklerini, imkânlarını, başka dillerde olmayan özelliklerini tanıtmamız, bunları sık sık dile getirmemiz, örneklerini okullara taşımamız gerekir.